

KRAUJUTIENĒ ADELĒJĒ

Gēme 1957 m. Plungie. Vēlniaus universitetē pabēngosi lietoviu fēluoluogējēs studējēs, pradiējē dērbtē lietoviu kalbuos ē literatūras mokītuojē Plungēs „Aušros“ gimnazējuo. Gīven Plungie. Eilēraštius kortē pradiējē išējosi i ožtarnauta puoēlsi. Raša lietovēškā ē žemaitēškā.

PAMĒSLĒJĒMĀ

1. PAREJĒMS

Skērts Tarptautēnē gimtuosēs kalbuos dēinā (vasarē 20) ē Žemaitēška rašta metams (2024)

Veiziek – rīta meta ēš nomū kalba mūsuoji
Pru doris ēšēt, svetēmo ruodo sosēvēliuojosi.
Vāks kriuoks, luopšie goliedams,
Muotēna kriuoks, pri longa gailiedama,
A baparēs ana, a baparēs?
Na i rinki truobuos – ēs ēlgā, tuolēi noēs.

Veiziek – ontā suodnē kelēs trešnēs bapalēka
špuokou...

Vo ana parētē a bažēnuos koriou?
Ontā ē pīlēs pīlūtius i prūda vesēs plunkītēis...
A ta mēzerējē nanosēdauš kor, a nasosēmēiš?
Zars, tievā, bolbēs kastē toriesiau,

A vedo vėinodo valiuosiau,
 Vo ta mūsuoji a baprikėbs?
 Priš Kaliedas vėndzītė lašėnė pakvėps...
 Vo dėina so galo, briekšt onkstėi,
 Kumet ana baparės, kumet baparės nomėi?

Veiziek – ontā ē baparētonti!
 Nomūs ožgėmosi, nomus vėsomet atsekonti,
 Ėšėt tuolėi ē apėnt parėt, žėna kieli tik toriou,
 Par vėsas norvegėjės, par londuonus, ėlgā bovosi
 Vėlniou.

Nosėdauža kuojės pri slėnkstė, nosėportėn,
 Siedas pri stala so nomėškės kontėna,
 Ni mėslės, ka kėtėp – nu naujīnu spėng vėsa
 truobalė,
 Kap žovis vondėnie atkunt ē lėižovis, vėgada gavės,
 Ė bornuo saldė, skanė ē pėlvou,
 Ė dūšė jautas lėgo dongou.

Veiziek – kuoks tatā ont svieta sorokavėms būn:
 Je nomū pamatā tvėrtė – nieks ni svetor napražūn.
 Laigo vėsumet tėp lingoudams ē dainioudams,
 Dailė so nomėškes pasėrokoudams
 Bėld par omžius tuokė sotarėma rats –
 Kap lioub soktėis napabėngdams muotrėšku
 kalvarats...

2. VEIZIEJĖMS

Kuožna rīta saulė kėlst aukštā,
 Briekštont lėdas žemā,
 Speigā kuožna meta prėt – pavasaris atėt,
 Vo diel kuo žmuogou vės nagerā ē nagerā,
 Par onkstėi aba par vėlā,
 Lėgo par daug, lėgo par mažā vėsumet,
 Pačiumieru – retā aba nikumet.
 I paukštius lekontius, i dongu aukštōji,
 I debesis isėveiziek plaukontius –
 Vėskas staigė mainuos, atsėrond ē išnikst,
 Tėp tava tomsės mėslės lai pradingst.
 Veiziek na pu kuojuom, kelk galva aukštīn,
 Veiziek tuolėi – matīsi ē artėi.
 Ė soprasi pats savi – kuo nuori, kon gali,
 Na bi kor, na bi kāp, na so bi kou –
 Žėnuosi sava taka kap paukštis dongou.

3. ŽIDIEJĖMS

Tik paveizieję saulė ėš rīta –
 Pri truobuos gonku tolpė pražīda.
 Tik paveizieję pru debesi siki –
 Kėik raduos švėisuos, kėik raduos gīvībės!
 Napraėk pru šali – pėlna poikībiu,
 Diekis i šėrdi tas brongėnībės.
 So svietu dalinsīs – truopnė darīsi,
 To atlaidus savėi nosėpelnīsi.
 Išlinda saulė – gielie pražīda,
 Pragīda paukštis – laimiejė teisībė!

4. ĖŠEJĖMS. DEDĖKACĖJĖ BRUOLIYOU

Kor babūtomė ėšėjės, kėik tuolėi nosėdongėnės,
 A esi nuors vėina siki savi pagavės,
 Ka tabskaičiouni tīluoms žemaitėškā –
 Vėins, do, trīs... ē vėinioulėka?..

(Nukelta i 54 p.)

Nasmailink lēižovē so kētās braukdams ruoda –
Napasēkavuosi nikāp, kas esous.
Mosintās ē tabmēslēji žemaitēškā,
Ē nikumet sau naatruodīsi majednē.
Je sojem zlastis, nabrondi vēitas,
Ožsēkeberiuok atmintēis drobīnuom i vāka dēinas,
Paveiziek i tievēškēs žemē ē dongu,
Pamēslīk, a tablakiuo gervelē apdainioutuoji,
A baper pēivuo pēmpelē koudoutuoji,
A līdekas Mēnējuo tabšokēnie.
Nosēspakajīsi tēp so savēm pasērokoudams tonkē,
Atsēsokēs par peti vēs pasēveiziedams tuolēi –
A tabstuvov Plungēs, Narvaišiu, Tozū budinkā,
Vo pats a tabesi skūras naēšvertēs?

5. PAGAILIEJĒMS

Ēš ožoulīna, pašvēntinta ē ēšvērtosē,
Ēš anuo braškiejēma, tratiejēma,
Ēš isēveiziejēma, ka bova tēp ē nabie,
Ēš pasēkavuojosē taka, paklīdosē kelalē,
Ēš ožakosē šaltēnē, pasēbiegosē opalē,
Parēn lēsgīvē žuodē ēš ožmērštū laukū –
Ēš tuo, kas bova ē nabie.
Ēš žemēs darbū, rokondū, nabmēnavuojemū
vardū,
Ēš sokrīposiu tvartaliu, truobaliu,
Ēš spēngēma galvuos, gielēma kaulu –
Ēš tuo, kas bova ē nabie,
Žuodē nuor sorastē sava nomus.
Vo juk anēi niekor nabova ēšējē,
Tiktā nabgērd anū a nabnuor gērdietē,

Juk tatā tonkē ēš tuola veizont
Tēp toštē, tēp skaudontē, tēp gelontē būn,
Ka kuožnam nablēikt vēitas,
Pašauktē i vēdu nabie kam.

6. PAŠPUOSĒJĒMS. BAIKAS

Je būn tēp, būn ē kētēp,
A tēp, a ontrēp –
Vēs tēik būn.
Na kuožnam kap nuori,
Bet je dēdlē nuori – ē tori.

Sakīk, kon mēslēji,
Mēslīk, kon sakā,
Na vēskon garsē,
Kas ont lēižovē gala,
Tonkē savēi pasēlaikīk.

Šou šoni, šou šoni,
Šou oudēga vīkst.
Žmuogos žmuogou, žmuogos žmuogou –
Kas padarīta, nabēšņiks,
Kas pasakīta, nabsogrīš.

Nakriuok gelžgali pametēs,
Našaukuok na sava radēs.
Pru doris išēs,
Pru longa parēs,
Vo je naparēs – ē nabrēks.

Kor tava, kor na tava,
Kas kalts, kas nakalts,
Nabēiškuok ba rēkala, navark –
Mušts naneš namušta,
Suotos alkana naožjaus.

Šēp a tēp, a kažēn kāp,
Būs ē truopnē, būs ē bikāp,
Kon bikāp – geriau nikāp.
Je pakeli – nešk,
Poskelie napamesk.

Na vēskuo rēk nuorietē,
Kuo nagali torietē,
Kon tori – keravuok.
Napradiek, je na tava nuosē,
Je pradiējē – ē pabēnk.

Vo tēp tatā ē tēik.

ŽEMAITĒS GĒMĒMA DĒINA

Aukšta gēmēnie, žems dvars Bokontie –
Na i laimē – ēšējē i vargus, so ašaruoms aprokoutus.
Kon pati gērdiejē, kuokius skaudolius ēškēntiejē,
I „Pēršlibas“ pērma siki Ošnienūs jiemē ē sodiejē,
Painiuodama raidēs, nabjauna, mažā muokinta,
Poulē okatnē rašītē, Vēšinskē Puovēla pavadinta.
Jablonskē Juona bovā pataisīta dailē,
I kalba bēndrēnē ēšpravuodīta meilē.
Palēkā Žemaitē – truopni rašituojē Lētovuos,
Naēšpoikosi – vēs so ta patē koskelē ont galvuos.
Žuodius „Martiuos“ kuožnos ī skaitēs ē žēna:
„Nieko neveiksi, matušēle...“
Somēslīta tava – na tava ronko tēp sogoldīta,
Bēndrinta, ka vēsē soprasto, taisīta.
Atsēsiedosi Vēlniou, atgolosi Marējempuolie –
Tabesi par ēlgā ēšējosi, par tuolēi.
Pasērokoutē žemaitēškā atgal parēk,
Tavēs tēkruosēs – Žemaitēs –
Tēkrēms žemaitēms žemaitēškā rēk.

Portēgrapējēs Vēngalē Bonipaca

